

ВЛИЯНИЕ РЕПУТАЦИОННОГО БАНКОВСКОГО РИСКА НА РОЗНИЧНЫЙ БАНКОВСКИЙ БИЗНЕС

Аннотация. В статье рассмотрены особенности розничного банковского бизнеса с позиций влияния на него репутационного риска банка. Выделены особенности розничного банковского бизнеса. Показаны особенности имиджа банка и деловой репутации в процессе организации обслуживания розничных клиентов банка. Проанализировано влияние факторов на формирование репутации банков в розничном банковском бизнесе.

Ключевые слова: банк, имидж, репутация банков, репутационный риск банка, доверие.

IMPACT OF BANK REPUTATION RISK ON RETAIL BANKING BUSINESS

Summary. In this article explained features of retail banking business in terms of its reputation risk on the bank. Determined features of retail banking business. The article explains main features of the bank image and business reputation in the process of organizing and servicing of retail clients of the bank. In addition analyzed factors which have influence on the formation of banks reputation in the retail banking business.

Key words: bank, image, reputation of banks, reputation risk of bank, trust.

УДК 336.2

Тарасюк М. В.

доктор економічних наук, професор

Київського національного торговельно-економічного університету

Сироветник О. С.

аспірант

Київського національного торговельно-економічного університету

Tarasyuk M. V.

doctor of sciences, professor,

Kyiv National University of Trade and Economics

Syrovetnyk O. S.

postgraduate student

Kyiv National University of Trade and Economics

ДОХОДИ БЮДЖЕТУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто сучасні підходи до розуміння вітчизняними науковцями сутності доходів бюджету держави як економічної категорії, охарактеризовано, узагальнено та систематизовано визначення даного поняття, що сприятиме підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень на загальнодержавному рівні. Визначено поняття доходів бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни, запропоновано функціональну класифікацію доходів бюджету країни на сучасному етапі, охарактеризовано основні групи доходів та надано їх загальну характеристику. Досліджено економічну категорію податків та визначено їхню роль. Обґрунтовано необхідність оптимального розподілу та перерозподілу ВВП через дохідну частину бюджету країни.

Ключові слова: доходи бюджету, бюджетна система, державний бюджет, соціально-економічний розвиток, бюджетне регулювання, податкові надходження.

Вступ та постановка проблеми. Формування дохідної частини бюджету є вагомим елементом формування та реалізації фінансово-бюджетної політики держави. Доходи бюджету виступають засобом перерозподілу ВВП та одним із найбільш вагомих інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку. Крім того, доходи визначають структуру обсягів виготовленої продукції, попиту та споживання через здійснення впливу на дохідність суб'єктів господарювання.

Сьогодні визначення поняття доходів бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни та їх регуляторної функції потребує особливої уваги. Перш за все, це зумовлено наявністю значної кількості трактувань змісту поняття доходів вітчизняними та зарубіжними науковцями, опосередковано пов'язаних із відношенням доходів

до процесів соціально-економічного розвитку та дослідженням цього впливу. У сучасній науковій літературі не існує єдиної точки зору щодо розуміння сутності доходів бюджету, яке трактується в різних значеннях відомими науковцями, що зумовлює виникнення суперечностей у висвітленні цієї економічної категорії.

Важливим є визначення оптимального розміру наповнення бюджету та вилучення коштів від підприємництва та домогосподарств. Встановлення високих обсягів вилучення фінансових ресурсів до бюджету зменшить рівень ділової активності та обсяги споживання, обсяги валового внутрішнього продукту, що в подальшому вплине на потенційні доходи бюджету країни. Визначення низьких обсягів вилучення коштів із підприємців та населення також вплине на скорочення доходів бюджету.

Дослідження цього питання потрібне насамперед тому, що бюджет є інструментом, який характеризує рівень економічного розвитку країни. Реалізація бюджетного процесу передбачає наповнення дохідної частини бюджету, забезпечує економічну і соціальну стабільність та відповідний життєвий рівень населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, пов'язаним із дослідженням формування доходів бюджету, присвячено праці вітчизняних науковців та практиків: В. Венгера, В. Геєця, А. Глушенка, В. Дем'янишина, М. Карліна, А. Крисоватого, М. Кучерявенко, В. Опаріна, К. Павлюк, Ю. Пасічника, В. Пушкарьова, О. Романенко, Ю. Сибірянської, А. Соколовської, Г. Старостенко, В. Федосова, Л. Фещенко, Ю. Хмарук, І. Чугунова, С. Юрія та ін.

Разом із тим різні підходи до визначення економічної категорії «доходи», які розглядаються в працях вітчизняних науковців, показують відсутність єдиного бачення до виокремлення їхніх класифікаційних ознак. Виникає необхідність виокремлення та уніфікації поняття доходів бюджету як елемента системи соціально-економічного розвитку.

Метою статті є теоретичне обґрунтування визначення доходів бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни та систематизація підходів щодо трактування даного поняття.

Результати дослідження.

З прийняттям Бюджетного кодексу України розпочався важливий період реформування бюджетної системи, який передусім сприяв чіткій ідентифікації та розмежуванню доходів бюджетів різних рівнів. У 2010 р. була покладена основа функціонуванню державного бюджету та бюджетної системи України на сучасному етапі. Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України, бюджет визначили як план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [7]. Це свідчить про те, що держава поклала на себе відповідальність за функціонування країни через державний бюджет.

Доходи бюджету є основою системи фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку країни та займають вагомe місце у формуванні бюджетних ресурсів держави.

Зважаючи на різнобічність цього поняття та його визначення, доходи бюджету доцільно розглядати як три-

мірне явище, а саме як економічну, правову та матеріальну категорію (рис. 1).



Рис. 1. Підходи до визначення поняття доходів бюджету

Поняття доходів бюджету в сучасній літературі визначається по-різному. При цьому аналіз наявних трактувань доходів бюджету країни дає змогу згрупувати їх за певними напрямками (рис. 2).

Кожен із визначених підходів передбачає надання поняттю доходів бюджету певного відтинку та визначає напрям, за яким його можна пояснювати.

За сутністю доходи бюджетів, з одного боку, є результатом розподільчих процесів, а з іншого – об'єктом подальшого розподілу коштів централізованого грошового фонду на окремі цільові фонди відповідно до функцій держави.

Науковці Л. Стеців та О. Копилюк зазначають, що необхідність формування доходів бюджету є об'єктивною умовою функціонування держави [2, с. 92]. В. Пушкарьова [3, с. 40] зазначає, що бюджет з'являється не тоді, коли держава здійснює витрати та здобуває необхідні для цього джерела фінансування, а тоді, коли вона у свою фінансову діяльність включає процес бюджетного планування, складення кошторису доходів та видатків на певний період (фінансового плану). Це показує історичний характер бюджету та важливість фінансової діяльності для функціонування держави, забезпечення її планомірного та стабільного розвитку, реалізації обґрунтованої економічної політики.

Традиції бюджетування державних доходів у нашій країні мають тривалу історію. Різними науковцями надаються визначення цього поняття з певними особливостями (табл. 1)



Рис. 2. Напрями щодо визначення поняття «доходи бюджету»

Визначення поняття доходів бюджету країни вітчизняними науковцями

№	Науковці	Визначення поняття
1	М. Карлін	Сукупність грошових надходжень до централізованого фонду фінансових ресурсів країни, що використовуються для виконання основних завдань і функцій держави
2	Ю. Пасічник	Частина обсягу централізованих фінансових ресурсів країни, які врегульовані її відповідними нормативними актами і необхідні для виконання функцій і завдань
3	А. Бабич Л. Павлова	Частина національного доходу, що підлягає централізації до бюджетів різних рівнів у державі
4	К. Павлюк	Частина фінансових ресурсів країни, що створюється у процесі перерозподілу і розподілу ВВП та зосереджуються у бюджеті для забезпечення соціальних і економічних потреб населення
5	О. Романенко, О. Родіонова	Економічні відносини, які виникають між державою та юридичними і фізичними особами в процесі формування бюджету держави
7	В. Федосов	Кошти, що надходять у постійне користування державі на безповоротній основі та забезпечують стабільність формування бюджету країни і фінансування його видатків
8	В. Дем'янишин	Об'єктивне економічне явище, пов'язане із сукупністю економічних відносин щодо розподілу і перерозподілу ВВП для формування централізованого фонду грошових коштів держави
9	С. Юрій П. Юхименко	Всі податкові, неподаткові та інші надходження до бюджету на безповоротній основі, залучення яких передбачено законодавством України

При цьому вагомим є визначення доходів бюджету в системі соціально-економічного розвитку як інтегрована сукупність економічних відносин, що виникають між державою, домогосподарствами та суб'єктами господарювання з приводу мобілізації фінансових ресурсів, що спрямовуються на забезпечення соціально-економічного розвитку, зокрема на підвищення темпів економічного зростання країни та рівня життя й якості населення.

Держава через бюджет забезпечує мобілізацію коштів, необхідних для забезпечення соціально-економічного розвитку країни та використання їх із метою виконання своїх функцій, які покладені на розпорядників та головних розпорядників бюджетних коштів. При цьому основна частина валового внутрішнього продукту накопичується у складі державного бюджету та використовується для забезпечення економічного розвитку країни, вирішення соціальних проблем, утримання органів державного управління, забезпечення обороноздатності [8].

Саме доходи є інструментом реалізації фінансової та бюджетної політики держави. Акумуляція надходжень має мати соціально-економічний характер, тобто бути спрямованим на економічний розвиток та забезпечення надання якісних суспільних послуг населенню.

Державний бюджет України відіграє важливу роль у соціально-економічному плануванні, макроекономічній стабілізації й економічному зростанні, регулюванні обсягу сукупного попиту та впливу на короткотермінові коливання економічної кон'юнктури [9]. Маючи бюджетні орієнтири розвитку економіки, суб'єкти господарювання розробляють власні плани розвитку, а населення формує свої споживчі очікування. Державний бюджет займає провідне місце в бюджетній системі України. Як і будь-який план, він має свої складові частини. Відповідно до глави 5 Бюджетного кодексу, можна виділити дохідну і видаткову частини державного бюджету [7]. Саме від того, чи вдалося сформувати необхідний обсяг державних доходів, залежить ефективність реалізації державних функцій.

Формування достатнього обсягу надходжень бюджету є необхідним для забезпечення відповідного рівня економічного розвитку країни, і завдяки виваженому бюджетного процесу забезпечуються соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення. Через державний бюджет органи державної виконавчої влади здійснюють

реалізацію державної внутрішньої та зовнішньої політики, державне регулювання і стимулювання економіки, фінансування соціальної політики з урахуванням довгострокових інтересів країни. Зростання надходжень до бюджету створює можливості для збільшення асигнувань із державного бюджету, що сприяє розвитку держави у цілому.

Розмаїття видів доходів зображується завдяки бюджетній класифікації, яка здійснюється для проведення необхідного аналізу в розрізі доходів та забезпечення загальнодержавної та міжнародної порівняності бюджетних показників.

Завдяки бюджетній класифікації можливо оперативно виявляти недоліки у державній політиці у сфері формування доходів бюджету, оперативно вживати заходи та обґрунтовувати подальші дії що до їх усунення. Відповідно до ст. 9, Бюджетний кодекс України [7] визначає бюджетні доходи за такими класифікаційними розділами: 1) податкові надходження; 2) неподаткові надходження; 3) доходи від операцій із капіталом; 4) трансферти (рис. 3). Досить часто виділяють ще один вид доходів державного бюджету – цільові фонди.

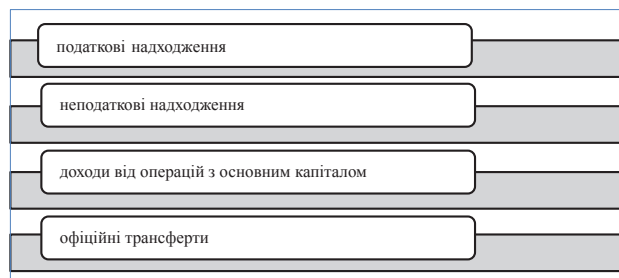


Рис. 3. Бюджетна класифікація доходів

У визначенні доходів бюджету акцентується увага на тому, що це є платежі, які надходять на безповоротній основі, але ці кошти після надходження до бюджету розподіляються відповідно до державних програм та надходять до їх платників у вигляді матеріальних та нематеріальних благ.

Основним джерелом доходів державного та місцевих бюджетів виступає валовий внутрішній продукт країни, зростання якого призводить до зміцнення та стабілізації економіки, розширення обсягів виробництва, підви-

щення рівня зайнятості, рівня та якості життя населення, розмірів заробітної плати працівників, прибутків підприємств та організацій, купівельної спроможності населення, а отже, до збільшення податкових надходжень до державного і місцевих бюджетів, до наповнення їхньої дохідної частини. Разом із тим зниження номінального обсягу ВВП та зростання інфляції призводять до номінального зменшення надходжень до бюджету [7]. Значну увагу доцільно приділяти оптимальному перерозподілу ВВП через державний бюджет, що сприятиме виваженій обґрунтованій фінансово-бюджетній політиці країни, забезпеченню економічного розвитку та підвищенню якості суспільних послуг.

Базу формування доходів державного і місцевих бюджетів становлять надходження від податків, в основі стягнень яких лежить принцип фіскальної достатності. До податкових надходжень належать обов'язкові платежі, які розподіляються між бюджетами. Основними бюджетоутворюючими податками є податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств. При цьому в повному обсязі, тобто 100% надходжень, які потрапляють до державного бюджету, становить податок на додану вартість (ПДВ). Податок на доходи фізичних осіб до державного бюджету сплачується в розмірі 25% від загальної суми нарахування, інші 75% надходять до місцевих бюджетів (винятком є місто Київ, де 60% даного податку перераховується до державного бюджету).

Податок на прибуток підприємств розподіляється між державним та місцевим бюджетами, а саме до державного бюджету надходить 90% податку, до місцевого – 10%, винятком є податок на прибуток підприємств комунальної форми власності, який перераховується в повному обсязі до місцевих бюджетів.

Основним законодавчим актом щодо формування доходів загальнодержавних і місцевих податків та зборів є Податковий кодекс України, яким здійснюється регулювання відносин, пов'язаних з установленням, скасуванням та зміною податків і зборів в Україні, визначено вичерпний перелік надходжень до бюджету, порядок їх адміністрування, платників податків і зборів, їхні права та обов'язки, повноваження контролюючих органів і компетенцію їх посадових осіб у період здійснення податкового контролю та інших адміністративних функцій, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Неподаткові надходження класифікуються залежно від джерела їх сплати. У Бюджетному кодексі України, зокрема у ст. 9, визначено, що до складу неподаткових надходжень належать:

- 1) доходи від власності та підприємницької діяльності;
- 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного і побічного продажу;
- 3) інші неподаткові надходження.

Дана група доходів порівняно з податковими надходженнями займає незначну частку від загальної суми доходів бюджету, як і доходи від операцій із капіталом.

Офіційні трансферти являють собою міжбюджетні безповоротні платежі, які поділяються на базові (реверсні) дотації, субвенції та субсидії. Зростання фінансової самостійності місцевих бюджетів проявляється у збільшенні частки власних доходів територіальних громад. При цьому навантаження на державний бюджет є невисоким.

Висновки. Розглянувши та узагальнивши підходи різних науковців до визначення поняття доходів бюджету, можна стверджувати, що доходи бюджету є основою реалізації функцій держави. Сьогодні виникає необхідність розглядати дане поняття в системі соціально-економічного розвитку країни як інтегровану сукупність економічних відносин, які виникають між державою, домогосподарствами та суб'єктами господарювання з приводу мобілізації фінансових ресурсів, що спрямовуються на забезпечення соціально-економічного розвитку, зокрема підвищення темпів економічного зростання країни та рівня життя й якості населення.

Доходи бюджету поділяються на податкові, неподаткові, доходи від операцій з основним капіталом, офіційні трансферти. Кожен із цих складників є вагомим, однак найбільш бюджетоутворюючим компонентом є податкові надходження.

Важливим є забезпечення обґрунтованого та виваженого розподілу та перерозподілу ВВП через бюджет, що сприятиме збалансованому розвитку країни. Доходи бюджету являють собою еквівалентну вартість суми коштів, які надійшли в розпорядження держави для забезпечення стабільного функціонування національного господарства та задоволення потреб країни. Доцільно розглядати доходи як фінансові ресурси, що спрямовуються на забезпечення соціально-економічного розвитку країни. У цьому полягає сутність подальших наукових досліджень у даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Пасічник Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: монографія. Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2005. 642 с.
2. Стеців Л.П., Копилук О.І. Фінанси: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 235 с.
3. Пушкарьова В.М. Історія фінансової думки і політики податків. М.: ИНФРА-М, 1996. С. 40.
4. Теорія фінансів: підручник / П.І. Юхименко та ін.; за заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К.: Центр учбов. літ-ри, 2010. 573 с.
5. Бюджетний менеджмент: підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; за заг. ред. В. Федосова. К.: КНЕУ, 2004. 864 с.
6. Чугунов І., Макогон В. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2014. № 4. С. 79–91.
7. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2150-VIII. Відомості Верховної Ради України. 23.03.2017.
8. Хмарук Ю.В. Теоретичні підходи до визначення поняття «система доходів Державного бюджету України». Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2011. Вип. 7(2). С. 434–439.
9. Тарасюк М. Формування доходів бюджету в умовах трансформації економіки. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2015. № 5. С. 63–71.
10. Фінанси: підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611 с.

ДОХОДЫ БЮДЖЕТА В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Аннотация. Рассмотрены современные подходы к пониманию отечественными учеными сущности доходов бюджета государства как экономической категории, охарактеризованы, обобщены и систематизированы определения данного понятия, что будет способствовать повышению эффективности принятия управленческих решений на общегосударственном уровне. Определено понятие доходов бюджета в системе социально-экономического развития страны, предложена функциональная классификация доходов бюджета страны на современном этапе, охарактеризованы основные группы доходов и представлена их общая характеристика. Исследована экономическая категория налогов и определена их роль. Обоснована необходимость оптимального распределения и перераспределения ВВП через доходную часть бюджета страны.

Ключевые слова: доходы бюджета, бюджетная система, государственный бюджет, социально-экономическое развитие, бюджетное регулирование, налоговые поступления.

ESTABLISHMENT AND ECONOMIC SATISFACTION OF BUDGET INCOME IN THE BUDGETARY RELATIONS SYSTEM IN UKRAINE

Summary. The modern approaches to understanding the economic essence of revenues of the state budget have been explored and analyzed, with the aim of improving the functioning of the state carried out by domestic scientists and practitioners and provides their characteristics. The main legislative documents regulating the main aspects of the functioning of the state budget are considered, and they reveal the essence of the budget, giving a general description of the issue under study. The basic concept of budget revenues is defined, and the main classification of the budget revenues of the country is described at the present stage, the main groups of the group are described and their general characteristic is given. The main taxes that bring the greatest revenues to the budget are considered, and their distribution between the state and local budgets is described. The author's own vision of the concept of the essence of state budget revenues is proposed, and its economic content is disclosed.

Key words: Budget revenues, budget system, State budget of Ukraine, tax revenues, taxes.

УДК 330.131.7:658

Тесак О. В.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри обліку та аналізу
Національного університету «Львівська політехніка»*

Tesak O. V.

*Candidate of Economic Sciences
Senior Lecturer of the Department of Accounting and Analysis
of National University "Lvivska politekhnika"*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Анотація. Облікова політика є важливим інструментом формування фінансової звітності та обов'язковим елементом фінансового обліку. У статті проаналізовано сутність, мету та основні етапи формування облікової політики підприємства. Висвітлено основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Охарактеризовано низку чинників, які впливають на вибір та обґрунтування облікової політики, та описано основні елементи облікової політики. Висвітлено основні проблеми формування облікової політики на підприємстві та запропоновано шляхи щодо їх вирішення.

Ключові слова: облікова політика, фінансова звітність, етапи формування, принципи бухгалтерського обліку, організація, зовнішні і внутрішні користувачі, оцінка.

Вступ та постановка проблеми. Перехід до ринкової економіки, демократизація суспільства потребують і відповідних суттєвих змін в обліку до вимог міжнародних стандартів. Розвиток ринкових відносин в Україні, наявність підприємств різних форм власності та розширення міжнародних економічних зв'язків вітчизняних підприємств з іноземними партнерами сприяли впровадженню в облікову практику облікової політики, яку підприємство визначає самостійно. Останнім часом проблемі облікової політики підприємств приділяється велика увага [2, с. 126]. Облікова політика є важливим інструментом організації бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Вдало, попередньо глибоко проаналізована комбінація можливих варіантів облікової політики дає змогу підприємству ефективно здійснювати господарську діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів формування облікової політики зробили такі відомі науковці, як: А.Г. Загородній, Г.О. Партин, М.Т. Щирба, Ф.Ф. Бутинець, С.О. Ніколаєва, С.А. Смірнова, Е.В. Коваленко, Л.В. Ковальчук, Т.В. Барановська, К.І. Зубко, Р.А. Алборов, А.К. Харькова, П.Є. Житній, К.А. Ягмур, Г.І. Цилірик та ін. Незважаючи на велику кількість праць, питання щодо формування та реалізації облікової політики на під-